

RIETAVO SAVIVALDYBĖ

RIETAVO LOPŠELIS-DARŽELIS

**IKIMOKYKLINIO
UGDYMO
PROGRAMA**

**RIETAVAS
2007**

TURINYS

1. Bendrosios nuostatos.....	3-4
2. Ikimokyklinio ugdymo principai.....	5
3. Ikimokyklinio ugdymo tikslas ir uždaviniai.....	6
4. Ugdymo turinys, metodai, priemonės:	
4.1. Ugdymas nuo 1,5 m. iki 3 metų.....	7-14
4.2. Ugdymas nuo 3 metų iki 6 metų.....	15-27
5. Ugdymo pasiekimai ir jų vertinimas.....	28
6. Naudota literatūra ir informacijos šaltiniai.....	29

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Švietimo teikėjo pavadinimas: Rietavo lopšelis –darželis.

Rietavo lopšelio –darželio teisinė forma ir priklausomybė: Savivaldybės biudžetinė įstaiga.

Lopšelio – darželio grupė: neformaliojo švietimo įstaiga.

Lopšelio – darželio tipas: lopšelis – darželis, vykdomos ankstyvojo, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programos.

Lopšelio – darželio adresas: Paupio g. 10, LT-90313, tel./fax. 8~448 68581, el. p. rietavodarzelis@zebra.lt, Rietavas

Vaikai ir jų poreikiai. Rietavo lopšelis-darželis pirmiausia siekia tenkinti pagrindinius vaiko poreikius – saugumo, sveikatos - ir užtikrinti vaiko teisę tinkamai ugdytis. Kurdami lopšelio–darželio ugdymo programą, pedagogai vadovaujasi tėvų nuostatomis, lūkesčiais ir poreikiais, prisiima atsakomybę už vaikų visuminį ugdymą(si), būtinausių vaiko amžiaus tarpinių poreikių - judėjimo, fizinio ir psichinio saugumo, žaidimo, bendravimo, pažinimo, saviraiškos, ypač meninės - tenkinimą. Ugdymo programoje atsižvelgiama į individualiuosius ir specialiuosius (gabių ir talentingų, dvikalbių, socialinės atskirties aplinkoje augančių vaikų ir kt.) poreikius.

Tenkindami vaiko poreikį pažinti artimiausią aplinką, vaikus supažindiname su lopšelio–darželio artimiausia aplinka (vidaus ir išorės). Aplankome ir susipažįstame su miestelio pagrindinėmis vietomis ir įstaigomis (L.Ivinskio gimnazija, „Aušros“ katalikiška vidurinė mokykla, Rietavo meno mokykla, savivaldybės rūmais, Rietavo kultūros centru, miesto aikšte, Oginskių kultūros istorijos muziejumi, parku ir kt.). Stengiamės sudaryti kuo palankiausias sąlygas perimti tautos dvasinės kultūros pagrindus.

Glaudus bendradarbiavimas su šeima. Nuolat siekiame, kad vaiko tėvai (globėjai) dalyvautų ugdymo procese ir taptų bendruomenės nariais. Jie turi galimybę rinktis, kiek ir kaip dalyvauti darželio veikloje (pvz. kuriant grupės aplinką, dalyvaujant ir organizuojant renginius).

Pedagogai. Lopšelyje – darželyje dirba kvalifikuoti pedagogai: 2 turi ikimokyklinio ugdymo auklėtojo-metodininko kvalifikacinę kategoriją, 14 – vyresniojo auklėtojo kvalifikacinę kategoriją, 3 pedagogai turi priešmokyklinio ugdymo pedagogo kvalifikaciją. Specialiųjų poreikių vaikams (turintiems kalbėjimo sutrikimų) teikiama logopedo pagalba, psichinės sveikatos klausimais bendradarbiaujama su savivaldybės psichologu.

Įgyvendinant Jungtinių Tautų vaiko teisių konvenciją, ratifikuotą 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I-983 (Žin., 1995, Nr. 60-1501), pedagogai vieningai laikosi nuostatos, kad svarbiausia – užtikrinti aktyvų vaiko dalyvavimą įstaigos gyvenime. Pedagogų ir vaikų santykiai grindžiami pasitikėjimu ir pagarba. Stengiamasi priimti kiekvieno vaiko nuomonę ir į ją atsižvelgti, išgirsti jį, įsiklausyti į jo žodžius. Kuriamos sąlygos vaikų saviraiškai ir vaikiškam elgesiui plėtoti. Vaikystė pripažįstama kaip savaiminė vertybė ir leidžiama vaikams ją išgyventi.

Švietimo teikėjo savitumas: Rietavo lopšelyje-darželyje ugdomi vaikai nuo 1,5 m. iki mokyklos. Vaikų grupės komplektuojamos, atsižvelgiant į vaikų amžiaus tarpinius. Grupės veiklos laikas per dieną – 10.5 val.

Lopšelyje – darželyje veikia 11 grupių: 3 – lopšelio, 6 – ikimokyklinio ugdymo, 2 – priešmokyklinio ugdymo grupės. Iki įstaigos programos ruošimo Rietavo lopšelis-darželis dirbo pagal nacionalinę „Vėrinėlio“ programą, ja vadovaujamasi ir kuriant šią programą.

Įstaiga teikia prioritetą etnokultūros, meninės vaikų saviraiškos puoselėjimui, tautinės savimonės ugdymui. Nuo 2007 m. rudens ruošiamasi dalyvauti tarptautinėje programoje „Žipio draugai“, skirtoje 5-7 metų vaikams socialinių gebėjimų plėtojimui.

Tėvų ir vietos bendruomenės poreikiai. Atlikus vietos bendruomenės apklausą ir atsižvelgus į jų išsakytus lūkesčius bei siūlymus, pastebėta, kad:

- Įstaigą lankančių vaikų tėveliai gana atitolę nuo etninio ugdymo tradicijų;
- Šeima turi gana ribotas galimybes vaikams perteikti tiek Žemaitijos, tiek ir visos Lietuvos tarmes, tautosaką, tradicijas ir papročius;
- Didžioji dauguma tėvelių pageidauja ir pritaria etninio vaikų ugdymo formoms įstaigoje.

Programa skirta. Padėti šeimai ugdyti vaiką. Programa bus nuolat atnaujinama, tobulinama, atsižvelgiant į Vaiko gerovės politikos koncepcijos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. IX – 1569 (Žin., 2003, Nr. 52-2316) nuostatas, vaiko poreikių pasikeitimus, tėvų pageidavimus, pedagogų ir visos bendruomenės pastebėjimus bei rekomendacijas.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Nacionalumo principas

- siekti gaivinti ir puoselėti tradicines kultūros vertybes;
- ugdyti būsimąjį tautos kultūros saugotoją ir kūrėją;
- žadinti tautinio tapatumo jausmus;
- plėsti socialines ir kultūrinės kompetencijas.

Humaniškumo principas

- gerbti vaiką kaip asmenybę;
- garantuoti jam teisę gyventi ir elgtis pagal prigimtį bei asmeninę patirtį;
- atsižvelgti į vaiko poreikius, interesus ir galimybes;
- sudaryti sąlygas įvairių vaiko galių plėtojimuisi, harmoningam asmenybės vystymuisi;
- taikyti skirtingus poveikio būdus, metodus ir individualias programas.

Demokratiškumo principas

- užtikrinti lygybę, nepaisant rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, įsitikinimų;
- sudaryti sąlygas visiems vienodai gerai pasiruošti mokyklai;
- išvelgti kiekvieno vaiko maksimalių galimybių ir gebėjimų ribas ir garantuoti tolesnę sėkmingą jų plėtotę;
- pedagogams suteikti teisę pasirinkti ugdymo metodus bei priemones.

Integravimo principas

- atsižvelgti į vaiko visuminį pasaulio suvokimą;
- garantuoti vaiko asmenybės skleidimosi harmoningumą;
- siekti vaiko ugdymo šeimoje ir ikimokyklinėje įstaigoje darnos.

Tęstinumo principas

- atsižvelgti į vaiko jau įgytą patirtį ir gebėjimus, individualias ugdymosi perspektyvas;
- siekti darnaus perėjimo nuo ugdymo šeimoje prie ugdymo ikimokyklinėje įstaigoje, o vėliau – mokykloje.

Veiksmingumo principas

- siekti atsinaujinimo ir atitikti nuolat kintančios visuomenės reikmes;
- sumaniai ir taupiai naudojant turimus išteklius, siekti gerų ugdymo kokybės rezultatų;
- laiku priimti tinkamus sprendimus;
- kelti aukštus reikalavimus savo profesionalumui ir ugdymo kokybei.

III. IKIMOKYKLINIO UGDYMO TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Tikslas -

puoselėti visas vaiko galias, lemiančias vaiko asmenybės vystymosi ir jo integracijos į visuomenę sėkmę.

Uždaviniai

- Stiprinti vaikų socialinę kompetenciją: gebėjimą suvokti save ir kitus, kai kuriuos socialinius ir kultūrinius reiškinius, ugdyti tautinio identiteto jausmą.
- Ugdyti komunikavimo kompetenciją: padėti formuotis bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžiams; ugdyti jautrumą kitiems; skatinti išklaudyti ir išgirsti kitą; sudaryti sąlygas perimti tautos kultūros pagrindus; skatinti vaiko iniciatyvą, savarankiškus sprendimus, mokėjimą apginti savo nuomonę.
- Užtikrinti sveikatos saugojimo kompetenciją: saugoti ir puoselėti vaiko fizinę ir psichinę vaiko sveikatą; ugdyti saugaus elgesio įgūdžius; skatinti fizinį vaikų aktyvumą.
- Plėsti vaikų pažinimo kompetenciją: suteikti vaikui galimybę domėtis viskuo, kas yra aplink, pačiam tyrinėti, eksperimentuoti, kurti; padėti įgyti pirmuosius aplinkos pažinimo įgūdžius.
- Lavinti meninę kompetenciją: gebėjimą įsivaizduoti, pajauti, kurti, grožėtis; skatinti reikšti savo nuotaiką, jausmus, mintis bei santykį su pasauliu įvairiomis meninės raiškos priemonėmis.

IV. UGDYMO TURINYS, METODAI, PRIEMONĖS

Rietavo lopšelio-darželio ikimokyklinio ugdymo(si) programoje vadovaujamosi šiais ugdymo(si) metodais:

žaidybinis metodas - skatinantis vaikų teigiamas emocijas, padedantis formuoti socialiniams įgūdžiams, natūraliu būdu sukcentruoti dėmesį į ugdomąją veiklą;

vaizdinis metodas – formuojantis vaizdinius apie supančio pasaulio objektus ir reiškinius;

praktinis metodas – padedantis vaikams per veiklą pažinti ir suprasti juos supančią aplinką;

kūrybinis metodas - sudarantis sąlygas vaikams kelti ir įgyvendinti savo idėjas, ieškoti problemų sprendimo būdų;

žodinis metodas – suteikiantis vaikams galimybę perduoti ir perimti informaciją.

Taip pat taikomas ir **projektų metodas**, skatinantis ugdymo turinio ir metodų kaitą, individualizuojant ugdymą, jo turinį orientuojant į vaiko gyvenimui ir ugdymui(si) reikalingų kompetencijų plėtojimą.

Siekama, kad ugdymo(si) **priemonės**:

- Skatintų vaikų patirties plėtojimąsi ir sveikatos puoselėjimą;
- Tenkintų norą žaisti, bendrauti, bendradarbiauti;
- Skatintų išbandyti naujas veiklos formas bei pažinimo būdus;
- Skatintų vaiko aktyvumą, savarankiškumą, saviraišką, kūrybiškumą, meninės raiškos gebėjimų ugdymąsi;
- Tenkintų vaikų judėjimo poreikį;
- Sudarytų sąlygas natūraliai plėtotis vaiko kultūrai, jo poreikiams, interesams, nuostatoms.

Pagrindinė vaikų ugdymo(si) organizavimo forma yra įvairi vaikų veikla: individuali kiekvieno vaiko veikla, mažos grupelės bei auklėtojos organizuota visos grupės veikla. Žaidimas – pagrindinė ir ypatinga vaikų veikla. Tai vaikų gyvenimo, elgesio ir egzistencijos forma, per kurią vaikas susipažįsta su pasauliu ir išreiškia smalsumo, žavesio, baimės išgyvenimus, įgyja įvairiapusių patyrimą.

Ugdomąją veiklą numatoma planuoti metams, ketvirčiui, savaitei, pasirenkant temas pagal sezoniškumą, vaikų pasiūlytas idėjas, kasdieninio gyvenimo aktualijas, iškilusias problemas ir pan.

UGDYMAS NUO 1,5 M. IKI 3 METŲ

SVARBIAUSIOS VAIKŲ IKI TREJŲ METŲ UGDYMO NUOSTATOS

- ❖ Šeimai pripažįstamas prioritetas ugdymo vaidmuo, ypač iki vaikai sueis treji metai.
- ❖ Vaikas turi teisę gyventi ir kuo ilgiau augti bei ugdytis jį mylinčioje ir juo besirūpinančioje šeimoje.
- ❖ Vaikas turi teisę tinkamai ugdytis.
- ❖ Vaiką auginanti šeima turi teisę į švietimo, socialines, medicinines paslaugas bei materialinę paramą.
- ❖ Vaiko raidos sėkmę lemia artimųjų ir kitų nuolatinių ugdytojų meilė bei ilgalaikė globa, bendravimas, palaikymas ir skatinimas, ugdantis pasitikėjimą savimi ir savo gebėjimais.

UGDYMO TIKSLAS

- ❖ Šeimos ir ugdymo įstaigos bendromis pastangomis garantuoti mažyliui kokybišką globą ir ugdymą.

UGDYMO UŽDAVINIAI

- ❖ Padėti vaikui įtvirtinti ir išreikšti savo asmens suvokimą, suteikti jam kuo daugiau galimybių veikti savarankiškai, pereinant nuo globos prie bendradarbiavimo.
- ❖ Palaikyti norą bendrauti, suprasti, kalbėti; padėti pajusti kalbos grožį, skambumą, ritmą.
- ❖ Tenkinti didėjantį judėjimo ribotoje ir didelėje erdvėje poreikį, palaikyti sudėtingo judesio eksperimentavimą.
- ❖ Rodyti susidomėjimą vaiko žaidimu, dalyvauti jame lygiomis teisėmis.
- ❖ Vaiko aplinkoje pirmumą teikti tautodailės dirbiniams, originaliems dailės, gyvos muzikos, šokio kūriniais („Ankstyvojo ugdymo vadovas”, 2001).

SAVOJO „AŠ“ SUVOKIMAS

UŽDAVINIAI:

1. Skatinti vaiką reikšti vis įvairesnes emocijas bei jausmus ir atsakyti į kito jausmų raišką.
2. Užmegzti artimą emocinį ryšį su vaiku, prisitaikyti prie jo bendravimo ritmo ir poreikių, sudarant sąlygas ugdytis saugiam prierašumui.
3. Skatinti pirmuosius bandymus bendrauti su kitais vaikais.
4. Padėti perprasti grupės tvarką ir skatinti jos laikytis.
5. Palaikyti gyvą vaiko domėjimąsi viskuo, kas jį supa, sudarant galimybę eksperimentuoti, tyrinėti judesius, daiktus.
6. Padėti įvaldyti sąlygiškus veiksmus su daiktais ir daiktais-pakaitalais, akcentuojant jų žaidiminį pobūdį, juos išskiriant, pabrėžiant.
7. Pratinti suvokti, pamėgdžioti ir modeliuoti žaidime įvairias gyvenimo situacijas, suaugusiųjų veiksmus, gestus, kalbą, elgesio prasmę.
8. Skatinti vaiko iniciatyvą, aktyvumą, drąsą rizikuoti, siekti patirti sėkmę, suprantant, kad svarbiausia pats žaidimo procesas, o ne jo rezultatas.
9. Perimti tautos, žemaičių vertybines, dorovines nuostatas, tradicijas.
10. Plėsti supratimą apie šeimą, gimtinę, tėvynę Lietuvą, Žemaitiją.

UGDYMO FORMOS IR BŪDAI	
Nuo 1,5 m. iki 2 m.	Nuo 2 m. iki 3 m.
Su suaugusiais ir vaikais: <ul style="list-style-type: none"> ▪ savojo „aš“ suvokimas; ▪ skatinti vaiką atsiliepti pašaukus vardu; ▪ skatinti prisistatyti kitiems ką nors pasakant apie save: 	Su suaugusiais ir vaikais: <ul style="list-style-type: none"> ▪ skatinti teigiamus emocinius santykius su žmonėmis, mylėti motiną bei artimuosius; ▪ žaisti savo tėvelių, senelių mėgtus vaikystės ratelius, žaidimus, sekti jų pasakas; ▪ kartu su šeimos nariais dalyvauti vakaronėse,

<p>vardas, berniukas ar mergaitė, ir t.t.;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ mokyti suprasti žodžius „galima“, „negalima“, „reikia“, „nereikia“ ir pratinti juos tarti reikiama intonacija bei atitinkamai elgtis; ▪ skatinti pasigėrėti gerais poelgiais; ▪ įtvirtinti pasisiveikinimo, atsiveikinimo, padėkojimo žodžių vartojimą; ▪ ugdyti jautrumą suaugusiems ir bendraamžiams (užjausti, stengtis padėti ir pan.); ▪ mokyti žaisti vienam šalia kito, draugiškai dalytis žaislais; ▪ pratinti vaikus pereiti nuo individualaus žaidimo prie kolektyvinio. <p>Su gamta:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ pratinti vaikus saugoti gamtą, ugdyti estetinį santykį su ja; ▪ stebint gyvūnus ir augalus, skatinti teigiamas vaikų emocijas, skatinti norą prižiūrėti gyvūnus ir augalus; ▪ aiškinti vaikams, kad negalima skriausti gyvūnų, laužyti medžių šakų, rauti žolynų. <p>Su darbu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ skatinti norą padėti suaugusiems, dirbantiems kokią nors darbą. <p>Su visuomeninio gyvenimo reiškiniais:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ skatinti domėtis aplinkos daiktais, pastebėti jų išdėstymo tvarką, gražumą; ▪ pratinti rūpestingai elgtis su žaislais ir kitu darželio inventoriumi. 	<p>tradicinėse šventėse (Juozapinių, Jurginių ir kt.);</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ supažindinti su tradicinių švenčių papročiais, jų raiška, simboliais; ▪ pratinti vaikus mandagiai pasisiveikinti ir atsiveikinti, atsakyti į suaugusiųjų klausimus, mokėti padėkoti ir paprašyti; ▪ pratinti noriai atlikti suaugusiųjų prašymus; ▪ skatinti būti atidžiais su kitais vaikais. Juos užjausti, mokėti dalintis žaislais, žaisti kartu; ▪ mokyti gerais pavyzdžiais parodyti paties vaiko ir kitų blogo elgesio pasekmes; ▪ skatinti skirti tai, kas gera, nuo to, kas bloga, pastebėti, pasidžiaugti; ▪ nuolat pavadinti vardu su vaiku ar greta jo žaidžiančius bendraamžius; ▪ atkreipti vaiko dėmesį į draugiškus veiksmus, pagalbą, vienas kito guodimą; ▪ padėti pačiam vaikui išspręsti jo problemas. <p>Su gamta:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ugdyti norą pažinti gamtą ir ją saugoti; ▪ pratinti kartu su suaugusiuoju prižiūrėti gamtos kampelį; ▪ stebėti gyvūnų judesius, jais grožėtis; ▪ mokyti pasidžiaugti, pasigrožėti gamta; ▪ domėtis savo krašto istorija; ▪ pažinti savo gimtąjį miestą – Rietavą, lankytis įžymiose vietose: muziejuje, parke ir pan. <p>Su darbu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ugdyti norą dirbti ir padėti suaugusiems; ▪ pratinti su suaugusiais kartu atlikti elementarias užduotis; ▪ ugdyti pasitenkinimą gerai atliktu savo darbu; ▪ mokyti pasidžiaugti švara, tvarka, padėti ją palaikyti. <p>Su visuomeninio gyvenimo reiškiniais:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ pratinti kultūringai elgtis ne tik darželyje, bet ir namie, gatvėje; ▪ pratinti grupėje prižiūrėti žaislus, palaikyti švarą; ▪ supažindinti su transporto priemonėmis, skirti mašinų spalvas, dydį. <p>Su meno kūriniais:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ pratinti emociškai reaguoti į meno kūrinius,
---	---

	<p>išreikšti atitinkamą jų nuotaiką;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ mokyti savais žodžiais apibūdinti kūrinio nuotaiką; ▪ analizuoti gerus ir blogus meno kūrinių veikėjų poelgius, mokyti pasigėrėti jų elgesiu; ▪ mokyti žaisti siužetinius - vaidmeninius žaidimus; ▪ žaidimui savarankiškai pasirinkti 1-2 daiktus ar žaislus.
--	--

JUDĖJIMAS

UŽDAVINIAI:

1. Sudaryti saugią, sveiką augimo ir judėjimo aplinką.
2. Tenkinti vaiko judėjimo poreikį, palaikyti jo fizinį aktyvumą.
3. Skatinti įvaldyti vis naujus judėjimo būdus, sudaryti sąlygas juos kartoti.
4. Puoselėti individualias fizines galias: judrumą, vikrumą, drąsumą.
5. Didinti vaiko pasitikėjimą savo galimybėmis ir savimi.
6. Padėti įgyti daugiau savarankiškumo.
7. Ugdyti drąsą eksperimentuoti, išmėginti.

UGDYMO FORMOS IR BŪDAI	
Nuo 1.5 m. iki 2 m.	Nuo 2 m. iki 3 m.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ mokyti vaikus savarankiškai plauti rankas prieš valgį; ▪ mokyti savarankiškai valgyti, valgant laikytis švaros, tinkamai laikyti šaukštą, naudotis servėtele, pasilenkti prie lėkštės, pavalgius padėkoti, pristumti savo kėdę prie stalo; ▪ pratinti vaikus nusirengti ir apsirengti rūbelius tam tikra tvarka, gražiai juos sudėti; ▪ vaikai turi žinoti savo daiktų vietą, savo rankšluostį, vietą už stalo, rūbų spintelę, turi laiku pareikšti norą sėsti ant puoduko; ▪ supažindinti su būdingiausiomis artimiausios aplinkos daiktų savybėmis (muilu, šukomis, nosine, rankšluosčiu) ir su galimybe juos panaudoti asmeninei higienai; ▪ mokyti vaikus tvarkingumo: su suaugusiojo pagalba naudotis nosine, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pratinti vaikus tvarkingai valgyti, gerai kramtyti maistą; ▪ laikyti šaukštą dešinėje rankoje; ▪ keltis nuo stalo tik baigus valgyti, tyliai pastatyti kėdę; ▪ padedant suaugusiajam, atsiraitoti rankoves, plauti rankas ir veidą, netaškyti vandens, tinkamai naudotis muilu, veidą nusišluostyti ir pakabinti rankšluostį į vietą; ▪ mokėti naudotis nosine, servėtele; ▪ savarankiškos veiklos metu skatinti vaikus aktyviai judėti, atlikti žaidybines užduotis; ▪ mokyti vaikus savo judesius derinti su kitų vaikų judesiais; ▪ pratinti vaikus šokinėti, šliaužti, laiptuoti; ▪ mokyti veiksmų su kamuoliu, rikiuotis; ▪ mokyti išlaikyti pusiausvyrą,

<p>patiems pastebėti, kad netvarkingas drabužis, apranga ir, padedant suaugusiajam, susitvarkyti;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ buityje žaidžiant skatinti vaikus aktyviai judėti, atlikti įvairius veiksmus su daiktais; vežioti ratukus, mašinas, nešioti, guldyti didelius žaislus, žaisti su sviediniu, užlipti ir nultipti nuo „kalnelio“, nučiuožti „kalneliu“, eiti grupelė, ridenti kamuolius, šliaužti; ▪ savarankiški žaidimai su važiuoklėmis, vežimėliais, mašinomis, lėktuvais ir kt.; ▪ žaidimai, kuriuos organizuoja pati auklėtoja (judrūs); ▪ paprašyti vaiką ką nors padaryti: atnešti, paduoti, nuvalyti, pagiriant už paslaugumą. 	<p>taisyklingą laikyseną, stiprinti pėdą;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ per judriuosius žaidimus lavinti pagrindinius judesius (ėjimo, bėgimo, metimo, ridenimo); ▪ leisti vaikui padėti, kai dirbami namų darbai ar tvarkomasi grupėje; ▪ mokyti važiuoti triratuku; ▪ supažindinti su kai kuriais liaudies medicinos būdais: vaistines medaus, profilaktines česnako, svogūno savybes ir pan.; ▪ organizuoti ir žaisti tradicinius žemaitiškus žaidimus, išbandant savo jėgas, vikrumą, drąsą.
--	--

BENDRAVIMAS SU SUAUGUSIAIS IR VAIKAIS

UŽDAVINIAI:

1. Tenkinti mažų vaikų poreikį bendrauti ir pažinti pasaulį.
2. Padėti jiems suvokti kalbos prasmes.
3. Ugdyti sakytinę kalbą.
4. Ugdyti estetinę vaikų kalbos nuostatą.

UGDYMO FORMOS IR BŪDAI	
Nuo 1,5 m. iki 2 m.	Nuo 2 m. iki 3 m.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ kalbėti nebe garsų junginiais, o žodžiais; ▪ klausant grožinės literatūros kūrinių, žiūrint paveikslėlius, pažinti matytus daiktus, žmones, gyvūnus; ▪ klausytis neilgų grožinės literatūros kūrinių apie žmonių ir gyvūnų poelgius, vaikams suprantamus gamtos reiškinius (sniegą, lietų ir kt.) ▪ emociškai reaguoti į skaitomus, deklamuojamus, pasakojamus ar dainuojamus tautosakas, grožinės literatūros kūrinius (greitakalbes, žaidimus, eilėraščius, trumpus apsakymus ir pasakas, išgyventi dėl personažų likimų; ▪ sekti veiksmo eigą; ▪ žiūrėti knygučių iliustracijas; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ mokėti susikaupti, tinkamai emociškai nusiteikti klausytis grožinių kūrinių, taip pat meninei kalbinei veiklai: pakartoti auklėtojos žodžius; ▪ mokėti atmintinai kelis žaidimus, trumpus eilėraščius; ▪ mokėti kelių žodžių sakiniiais papasakoti apie paveikslėlį, žaislą, girdėtą kūrinį, papasakoti įspūdžius apie suaugusiųjų veiklą, gamtos reiškinius ir kt.; ▪ mokėti paklausti ir atsakyti; ▪ sugebėti pajusti skaitomo kūrinio nuotaiką; ▪ nustatyti nesudėtingus priežasties-pasekmės ryšius, mokėti sekti skaitomo kūrinio siužeto, jo

<ul style="list-style-type: none"> ▪ žaisti žaidimus lūpoms, liežuviui; ▪ skatinti vaiką kalbėti ritmiškai žygiuojant, judinant rankas; ▪ žaisti pirštukų ir žodžių žaidimus. 	<p>inscenizacijos eigą;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ skatinti skirtingai vaikus atsakyti į klausimus: Kas ten?, Ką matai?; ▪ skatinti vaikų pasakojimą, užduodant klausimus; ▪ paprašyti vaiką ką nors paduoti, atnešti, skatinant suprasti ir vykdyti prašymus, nurodymus; pašaukti, pratinant atsiliepti; ▪ skatinti klausytis tarmiškos kalbos: įrašų, auklėtojos sekamų ir skaitomų pasakų; ▪ naudoti liaudies pamokymus, patarimus kasdieninėje kalboje, skatinti juos naudoti ir vaikus.
--	---

APLINKOS TYRINĖJIMAS

UŽDAVINIAI:

1. Palaikyti ir skatinti natūralų domėjimąsi savimi ir aplinkiniu pasauliu.
2. Kurti „iššūkius“ vaiko mąstymui, sudarant palankias aplinkybes svarbiausiems pažinimo pasiekimams.
3. Padėti atrasti ir perimti įvairius pasaulio pažinimo būdus.

UGDYMO FORMOS IR BŪDAI	
Nuo 1,5 m. iki 2 m.	Nuo 2 m. iki 3 m.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ mokyti grupuoti daiktus pagal vieną kurį nors požymį (dydį, formą, spalvą), vienerūšius daiktus (lazdelės, pagaliukai), ryškiai skirtingų spalvų (geltonos-mėlynos, žalios-oranžinės ir kt.); ▪ skatinti sudėti 3-4 vienodų žiedų piramidę; ▪ sudaryti iš 2 dalių sudarytus didaktinius žaislus; ▪ supažindinti su statybine medžiaga (kubelis, plytelė ir pan.). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ plėsti sensorinį patyrimą, sudaryti sąlygas kaupti sensorinių įgūdžių apie aplinkos daiktus bei reiškinius; ▪ mokyti grupuoti daiktus: <ul style="list-style-type: none"> ✓ pagal spalvas: raudonas, mėlynas, geltonas, oranžinis; ✓ pagal formas: skritulys, kvadratas, trikampis, ovalas; ✓ pagal dydį: didelis, mažas; ✓ pagal sunkumą: sunkus, lengvas; ▪ mokyti statyti statinius iš įvairios statybinės medžiagos (suolelis, tvorelė ir kt.); ▪ skatinti domėtis aplinkoje naudojamais simboliais: eglute, verba, margučiais ir kt.;

ESTETINIS LAVINIMAS

UŽDAVINIAI:

1. Skatinti teigiamas vaiko emocijas.
2. Lavinti jo muzikalumą: sudaryti sąlygas kaupti, plėtoti muzikinius įspūdžius, lavinti jutiminį klausos aštrumą, plėtoti muzikinius gebėjimus ir skatinti muzikinę vaiko saviraišką.
3. Sukurti tinkamą aplinką laisvai, natūraliai muzikinei jo raidai šeimoje ir institucijoje.
4. Įjungti muziką į visą vaiko veiklą siekiant įvairiapusio jo ugdymo.
5. Sukurti regėjimo, lytėjimo ir kitais įspūdžiais turtingą aplinką.
6. Vaiko erdvę praturtinti vertingais tautodailės, taikomosios, vaizduojamosios dailės kūriniais, jų atvaizdais, vaikų knygelėmis.

UGDYMO FORMOS IR BŪDAI	
Nuo 1,5 m. iki 2 m.	Nuo 2 m. iki 3 m.
<p>MUZIKA:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ mokyti klausytis kontrastingos muzikos kūrinių (polkos, lopšinės) ir pateikti atitinkamus judesius; ▪ dainuoti kartu su auklėtoja, tarti lengvesnius dainos žodžius; ▪ mokyti vaiščioti ir bėgioti pagal lėtesnį ir greitesnį muzikos tempą; ▪ mokyti ritmiškai barškinti barškučiais, mušti bugnelį. <p>PIEŠIMAS:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ sudaryti vaikui piešimui palankias sąlygas; ▪ skatinti atsitiktines piešimo, tapymo, lipdymo galimybes vaiko aplinkoje: „piešiama“ piršteliu ant vandens, lipdoma, voliojama tešla ir pan.; ▪ skatinti vaikų keverzones, neklausiant ką pakeverzojo. 	<p>MUZIKA:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ pratinti klausytis linksmų, maršinių, ramių muzikos kūrinių, dainuojamų ir grojamų instrumentais; ▪ mokyti dainuoti balso lavinimo pratimus, daineles kartu su auklėtoja; ▪ vaikai mokomi ritmiškai eiti, ploti, trepsėti, stuksenti kaladėlėmis pagal muziką, atlikti judesius, šokant liaudies ratelius; ▪ pratinti dėmesingai žiūrėti stalo lėlių teatro vaidinimus, įsijungiant į veiksmą (kartu su veikėjais ploti, trepsėti ir kt.); ▪ skatinti klausytis liaudies muzikos, žemaitiškų dainų, groti liaudies instrumentais; ▪ dainuojant kalendorines dainas, atpažinti kalendorines šventes. <p>PIEŠIMAS:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ parengti vaikus piešti: lavinti suvokimą, vaizduotę, rankos judesius; ▪ mokyti taisyklingai laikyti piešimo priemonę; ▪ padėti vaikams orientuotis popieriaus lape; ▪ mokyti uždaryti flomasterį, pamirkyti teptuką, nubraukti į indelio kraštą dažų perteklių. <p>APLIKAVIMAS:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ pratinti dėlioti ant flaneleografo paruoštas kontrastiškų spalvų, įvairių formų figūras (gėlytę, mašiną); ▪ sudėti iš figūrų vaizdelius (saulutė ir debesėlis, namelis ir tvorelė). <p>LIPDYMAS:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ tyrinėti liaudies meno dirbinius: švilpukus, molinius žaislus, margučius it kt.; ▪ išmokyti dirbti ant lentelių, iš didelio gabalo atskirti mažesnę; ▪ išmokyti minkyti nedidelį molio ar plastilino kiekį, sujungti atskirus gabalėlius.

UGDYMAS NUO 3 METŲ IKI 6 METŲ

SOCIALINĖ KOMPETENCIJA

UŽDAVINIAI:

1. Sudaryti sąlygas, būtinas teigiamo savęs vertinimo atsiradimui, padėti suvokti ir pripažinti savo unikalumą.
2. Padėti vaikui „atrasti“ savo kūną ir dvasinį pasaulį, savo privalumus ir ribotumus.
3. Sudaryti sąlygas pajusti solidarumo su kitais žmonėmis, visų pirma, grupės draugais, jausmą.
4. Padėti įgyti, plėsti ir gilinti supratimą apie šeimą, draugus, bendruomenę, žmonių darbą ir ryšius.
5. Sudaryti sąlygas įgyti bendravimo ir bendradarbiavimo, sąveikaujant su bendraamžiais ir suaugusiais darželyje ir už jo ribų, patirtį.

Gebėjimai	Pasiekimai
1. Suvokti teigiamai	<ul style="list-style-type: none"> ○ Priima save tokį, koks yra, stengiasi būti vertu meilės; ○ Suvokia savo teigiamas savybes, kartu ir neigiamas bruožus; ○ Gerbia ir vertina save, savo sugebėjimus, susitaiko su tais trūkumais, kurių negalima įveikti.
2. Žinoti savo asmeninę informaciją, suvokti save kaip savarankišką, individualų asmenį	<ul style="list-style-type: none"> ○ Žino savo vardą, pasako savo, kitų vaikų, suaugusiųjų vardus; ○ Atpažįsta savo ir draugų daiktus, drabužius, žaislus; ○ Grupėje turi savo vietą asmeniniams daiktams, suvokia, kodėl asmeninius daiktus žmogus turi teisę pasilaikyti sau; ○ Pažįsta ir valdo savo kūną, suvokia jutimo organų galimybes; ○ Mimika, žodžiu, piešiniu parodo savo jausmus, užuojautą sergančiam; ○ Suvokia kai kurias savo dvasinio pasaulio paslaptis, įvardija savo vidines būsenas; ○ Supranta, jog tą patį vardą gali turėti keli žmonės; ○ Palygina save, koks yra dabar ir buvo anksčiau.
3. Suvokti save kaip iniciatyvų ir atsakingą asmenį	<ul style="list-style-type: none"> ○ Pats save apsitarnauja: apsirengia, nusirengia, pasikloja lovą, padengia stalą, padeda silpnesniam vaikui, turi savikontrolės įgūdžių; ○ Stengiasi gyventi, laikantis žinomų doro, oraus elgesio taisyklių, bando spręsti iškilusias problemines situacijas.
4. Gebėti suprasti šeimos narių gyvenimą, santykius, savo ryšius su jais	<ul style="list-style-type: none"> ○ Šeimoje tenkina asmeninius poreikius, jaučiasi saugus ir mylimas, tokius jausmus jaučia kitiems šeimos nariams; ○ Domisi šeimos šventėmis, kartu bendravimu šeimoje, šeimos istorija, tradicijomis; ○ Supranta, kad šeimos įvairaus dydžio, kai kurie vaikai

<p>5. Gebėti suprasti draugus ir draugystę, bendrauti ir bendradarbiauti</p>	<p>neturi šeimos (našlaičiai), artimųjų;</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Šeimoje vieni kitais rūpinasi, patarnauja seniems žmonėms. ○ Domisi kiemo, darželio draugais, jų vardais, pomėgiais, žino, kaip galima susidraugauti; ○ Suvokia, kad draugai gali būti ir vaikai, ir suaugę, skirtis jų būdo ypatybės; ○ Geba dalintis žaislais, padėti kitam bėdoje, paguosti, padaryti draugui ką nors malonaus, ginčus spręsti taikiai; ○ Bendrauja su kitais, kartu konstruoja, kuria, stengiasi būti kantrus, tolerantiškas.
<p>6. Gebėti suprasti kaimynus ir kaimynystę</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Pažįsta namo, gatvės, darželio ir kitus kaimynus; ○ Supranta, kaip kaimyniškai elgtis: netriukšmauti, kai kiti ilsisi, kaimyniškai padėti kitiems; ○ Pratinasi sakyti linkėjimus, dėkojimus, prašymus.
<p>7. Gebėti suprasti bendruomenės narius, ryšius tarp jų</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Suvokia, kad žmonių išvaizda priklauso nuo amžiaus, sveikatos, tautybės, skiriasi drabužiai, namai; ○ Atpažįsta lietuvių tautinius drabužius, lietuviškas sodybas, dvarus; ○ Suvokia, kad žmonės turi jausmus ir emocijas: gali džiaugtis ir pykti, būti laimingi ir nelaimingi; ○ Žino, kad yra žmonių, nusižengiančių taisyklėms, nedorai besielgiančių; ○ Atsargiai elgiasi su nepažįstamais žmonėmis.
<p>8. Gebėti pajusti, jog turi gimtinę, tėvynę</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Atpažįsta gimtojo miesto, kaimo – gimtinės gamtą; ○ Domisi gimtinės įžymybėmis, vietovės praeitimi; ○ Domisi vietinėmis šventėmis, tradicijomis, papročiais, žino tautinius simbolius – vėliavą, herbą; ○ Suvokia kai kurių šeimos (Motinos diena, krikštynos), bendruomenės (Vėlinės, Kalėdos, Joninės), tautos (Nepriklausomybės šventė) švenčių prasmę; ○ Kartu su šeimos nariais dalyvauja vakaronėse, tradicinėse šventėse; ○ Su grupės draugais ir su šeimos nariais lankosi muziejuje.

KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA

UŽDAVINIAI:

1. Skatinti nuoširdžiai domėtis kitais žmonėmis, nusiteikti bendrauti.
2. Skatinti keistis emocijomis, jausmais, išpūdžiais.
3. Padėti perimti verbalines (sąlytinė ir rašytinė kalba) ir neverbalines (mimika, judesys, vaizdas, muzikos garsai) komunikacijos priemones.
4. Bendrauti ir bendradarbiauti, laikantis bendravimo kultūros taisyklių ir dorovinio elgesio normų.

Gebėjimai	Pasiekimai
<p>6. Pratintis, mokytis bendrauti</p> <p>2. Tenkinti savo poreikį bendrauti, ieškoti ryšio su kitais žmonėmis</p> <p>7. Emociniam, socialiniam ir pažintiniam turiniui išreikšti naudoti įvairias komunikacijos priemones</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Bendrauja su suaugusiais ir bendraamžiais, jaunesniais ir vyresniais; ○ Bendrauja su mažai pažįstamais žmonėmis: į grupę atėjusia direktore, slaugytoja, kitų vaikų tėvais; ○ Bendrauja su nepažįstamais į grupę atėjusiais žmonėmis (svečiais); ○ Pastebi kvietimą bendrauti ir rodyti norą bendrauti. ○ Domisi kitais žmonėmis, siekia tarpusavio supratimo; ○ Supranta, kad suaugusio žmogaus šypsena, švelnus kalbinimas kviečia bendrauti; ○ Supranta, kad bendraamžiai kviečia bendrauti: demonstruodami savo išradingumą, geranoriškumą, kūrybiškumą; ○ Rodo iniciatyvą bendrauti, kreipdamasis malonia veido išraiška; ○ Bendraujant keičiasi, dalijasi emociniu turiniu, išreiškiančiu savo „aš“; ○ Jaučia, kada suaugusiam ar vaikui liūdna, bloga, skauda, gera, linksma; ○ Bando savo nuomonę derinti su suaugusiojo nuomone, siekia požiūrių bendrumo; ○ Siekia vieningos nuomonės su bendraamžiais (kai tai įmanoma), tariantis dėl bendros veiklos; ○ Žaidimo, bendros veiklos dėlei pratinasi ne tik vadovauti, bet ir paklusti kitų valiai; ○ Kalba apie bendravimo, elgesio taisykles, stengiasi jomis vadovautis. ○ Suvokia mimikos komunikacinę prasmę, ją naudoja saviraiškai; ○ Supranta mimikos, pavaizduotos piešiniu, grafiniu būdu ir kt. prasmę (linksmas, liūdnas, draugiškas, piktas ir t.t.); ○ Suvokia tam tikrų judesių simbolines prasmes: galvos purtymas – ne; linktelėjimas – taip; paglostymas – nusiramink ir t.t.; ○ Suvokia judesių, veiksmų grandinės simbolinę prasmę: džiaugsmingas šokinėjimas, grimasos, žaidimo veiksmų demonstravimas; ○ Suvokia meninio judesio, vaizdų komunikacinę prasmę; ○ Intuityviai supranta skaitomo teksto ir iliustracijos ryšį; ○ Geba iliustruoti tekstą arba kurti tekstą iliustracijos pagrindu; ○ Suvokia muzikinių vaizdų komunikacinę prasmę ir juos naudoja komunikacijai: jaučia muzikos ir judesio, muzikos ir teksto ryšį; ○ Geba nuotaikai reikšti naudoti muzikos, judesio, mimikos derinius; ○ Jaučia teksto ir vaizdo, teksto ir muzikos, teksto ir

<p>8. Pratintis klausytis, girdėti, išklaustyti</p>	<p>judesio bei mimikos ryšį ir svarbą komunikacijai.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Išklauso šalia esančius asmenis – suaugusiuosius ir vaikus, stengiasi juos suprasti; ○ Geba sukaupus dėmesį klausyti sekamas pasakas, deklamuojamus eilėraščius, draugų pokalbius; ○ Klausosi įvairių įrašų; ○ Mėgsta klausytis „gyvos“ muzikos: dainų, lopšinių, žaidimų ir kt.
<p>9. Gilinti, plėsti kalbos garsų, žodžių, sakinių, tekstų reikšmių, prasmės suvokimą</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Laipsniškai visą laiką tikslina, plečia, turtina žodyną; ○ Nuolat klausosi lietuvių liaudies pasakų, dainų, žaidimų, garsažodžių, patarlių, greitakalbių, priežodžių, mįslių (juos atkartoja); ○ Dažnai klausosi tarmiškų pokalbių, dainų, pasakų sekimo, deklamavimo; ○ Stengiasi pajusti ryškiausias tarmės ir bendrinės kalbos skirtumus; ○ Klausosi įvairaus stiliaus tekstus, suvokia jų prasmes; ○ Jaučia rašytinės ir sakytinės kalbos stiliaus skirtingumą.
<p>10. Intuityviai suvokti kalbos grožį</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Jaučia kalbos melodingumą, skambesį, ritmą; ○ Žavisi šnekamosios kalbos gyvumu, spontaniškumu, individualumu, tarmišku intonavimu ir t.t.; ○ Išgirsta atskirus garsus: gamtos garsus ir pamėgdžiojimus; ○ Girdi atskirus garsus trumpuose dažnai vartojamuose žodžiuose, atskiria pirmą ir paskutinį žodžio garsą.
<p>11. Gilinti ryšį tarp mąstymo ir šnekos</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Pratinasi kalbėti tai, ką galvoja; ○ Kalbasi su pačiu savimi (beprasmiškai ir prasmingi monologai) veikiant, žaidžiant, dirbant; ○ Pagalvoja, prieš ką nors veikiant, pasvarsto (veiklos planas mintyse); ○ Pratinasi kalbėti su keliais vaikais iš karto; ○ Mėgina, geba kalbėti žemaitiška tarme; ○ Geba įvardinti dažnai atliekamus veiksmus, santykius tarp žmonių, nusako būseną ir t.t.; ○ Pasakoja tai, ką matė, girdėjo, lietė, uodė, ragavo, veikė; ○ Geba pasakyti tai, ką norėtų pamatyti, išgirsti, paragauti, paliesti, veikti. ○ Gana gerai pasakoja apie savo ir kitų veiklą, išgyvenimus; ○ Bando atpasakoti apsakymėlius, sekti girdėtas ir savo sukurtas pasakas, palydinti gestais, mimika ir t.t.
<p>12. Domėtis parašytu žodžiu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Mėgina imituoti ir komentuoti raštą ir jo elementus, imituoja skaitymą komentuodamas iliustracijas; ○ Pastebi vaizdų, ženklų, garsų skirtumus ir panašumus;

	<ul style="list-style-type: none">○ Pratinasi daiktus , darbelius žymėti įvairiais simboliais;○ Domisi paveikslėliais, kortelėmis su užrašytomis raidėmis (jas dėlioja, lygina);○ Domisi knygomis, mėgsta jas vartyti, klausytis skaitomų kūrinių.
--	--

PAŽINIMO KOMPETENCIJA

UŽDAVINIAI:

1. Sudaryti vaikams sąlygas įgyti bendrą supratimą apie laiką, erdvę, dydį, formą, spalvą, svorį, paviršių; kiekį ir jo žymėjimą skaičiumi; visumą, jos elementus, ryšius.
2. Skatinti supančią aplinką tyrinėti visais žmogiškais pojūčiais.
3. Skatinti būti imlų informacijai, pratintis ją išreikšti žodžiais, vaizdu, judesiu, garsu.
4. Skatinti susigyvenimo su gimtinės aplinka jausmo atsiradimą, vertinti senovinius daiktus.

Gebėjimai	Pasiekimai
1. Įgyti supratimą apie daiktų bei reiškinių įvairovę	<ul style="list-style-type: none"> ○ Mato savo aplinkoje esančius daiktus, jais naudojasi, girdi jų pavadinimus; ○ Eksperimentuoja su padidinamaisiais stiklais, veidrodžiais, spyruoklėmis, lempomis; ○ Teisingai naudoja buities ir kitus daiktus, atsargiai elgiasi su jais; ○ Įsimena ir teisingai vartoja daiktų ir reiškinių pavadinimus; ○ Supranta apibendrinamuosius žodžius: žaislai, drabužiai, avalynė, baldai, indai ir kt., juos vartoja savo kalboje; ○ Domisi, stebi ir lygina senovines ir šiuolaikines sodybas, kiemus (knygose, nuotraukose, išvykų metu); ○ Tyrinėja senoviškus daiktus, aiškinasi jų paskirtį.
2. Įgyti supratimą apie daiktų dydį	<ul style="list-style-type: none"> ○ Manipuliuoja, veikia su daiktais, įvertina jų dydį savo rankos ir kūno atžvilgiu; ○ Suvokia dydžio, ilgio, tūrio, ploto, svorio, masės pastovumą; ○ Lygina skirtingus ir vienodus daiktus pagal ilgį, aukštį, plotį, didumą, storį, svorį uždedant vieną ant kito ir pridėdant vieną daiktą prie kito; ○ Lygina iš akies ir naudojant sąlyginius matus; ○ Vartoja dydį apibūdinančias sąvokas: ilgas, trumpas, tokio pat ilgio, ilgesnis, trumpesnis, ilgėlesnis, trumpėlesnis ir kt.
3. Įgyti supratimą apie daiktų formą	<ul style="list-style-type: none"> ○ Manipuliuoja su daiktais, atkreipia dėmesį į jų formą (pilnaviduris – tuščiaaviduris, kampuotas – nekampuotas, riedantys – neriedantys daiktai) ir kt.; ○ Regėjimo, lytėjimo, raumenų pojūčiais atskiria figūras bei jas pavadina (apskritos, kvadratinės, trikampės, stačiakampės, kubo, rutulio formos); ○ Naudoja pažįstamą formą piešiant, tapant, aplikuojant; ○ Naudoja įvairios formos figūras, statybines detales didaktiniuose žaidimuose; ○ Iš įvairios formos popieriaus lapų daro lankstinius, rankų darbams naudoja įvairios erdvinės formos gamtinę medžiagą, statybines detales, konstruktorių elementus; ○ Randa aplinkoje pažįstamų geometrinių formų pastovumą (forma nepriklauso nuo spalvos ir dydžio); ○ Grupuoja geometrines figūras pagal formą, spalvą, dydį didėjimo ir mažėjimo tvarka.
4. Pažinti ir pavadinti daiktų spalvą	<ul style="list-style-type: none"> ○ Skiria pagrindines spalvas ir jas pavadina; ○ Pavadina kai kuriuos atspalvius: pilkšvas, žalsvas, pilkai gelsvas ir kt.;

<p>5. Atrasti daiktų paviršiaus savybes</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Grupuoja, lygina įvairių spalvų daiktus. ○ Randa daiktų pėdsakus (žymes), geometrinių figūrų atspaudus smėlyje; ○ Gretina daiktus su pėdsakais; ○ Atranda paviršių savybes (šiltas – šaltas, švelnus – šiurkštus ir kt.)
<p>6. Gebėti atlikti kai kurias operacijas su daiktais ir jų grupėmis</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Nustato atskirų daiktų ir jų grupių tapatumą, vienodumą; ○ Suranda, iš kokių pagrindinių elementų susideda vienas ar kitas raštas; ○ Atpažįsta tipiškus puošybos elementus tautodailėje; ○ Nustato, iš kokių (tokių pačių) geometrinių figūrų sudaryti skirtingi statiniai; ○ Pastebi daiktui ar daiktų grupei būdingus požymius; išorės požymius, daikto paskirtį, medžiagą, iš kurios jis pagamintas, augalo ar gyvūno kilmę; ○ Lygina daiktą ir daiktų grupes pridedant vieną daiktą prie kito ar uždedant vieną ant kito; ○ Sudaro daiktų eiles pagal vieno požymio kitimą (mažėjančia ar didėjančia tvarka, pagal daiktų plotį, ilgį, aukštį, pagal spalvos intensyvumą); ○ Sudaro daiktų grupes pagal pasirinktą arba nurodytą požymį; ○ Atskiria daiktą, nepriklausantį daiktų grupei, paaiškinant, kodėl jis netinka prie tos grupės; ○ Naudoja simbolius: planus, rodykles, kitus grafinius vaizdus; ○ Mato tautinę simboliką ir suvokia jos prasmę; ○ Jaučia tradicijų, apeigų ir kitų simbolių prasmę; ○ Įžvelgia ir stengiasi įvardinti ryšius tarp daiktų, reiškinių ir jų grupių: priešingybių ryšius (šilta-šalta ir kt.), visumos ir dalies santykius (juostos raštas ir jo elementai,) funkcinius ryšius (adata, siūlas, siuvimo mašina naudojami siuvant), nuoseklumo ryšius (paros dalių kaita), priklausomybę tam tikrai kategorijai (šventiniai valgiai, Kalėdų eglutės žaislai).
<p>7. Įgyti supratimą apie kiekį ir skaičių</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Manipuliuoja įvairių daiktų grupėmis, įgydami supratimą apie kiekį; ○ Įgyja elementarų supratimą apie daiktų grupių lygybę ir nelygybę; ○ Iš daiktų grupių lygybės padaro nelygybę, o iš nelygybės – lygybę, atimant arba pridedant vieną daiktą; ○ Skaičiuoja vartodami kiekinius skaitvardžius, paskutinį skaitvardį priskirdami visai grupei; ○ Skaičiuoja ir atskaičiuoja nurodytą kiekį daiktų; ○ Suskaičiuoja ir atskaičiuoja pagal pateiktą pavyzdį; ○ Skaičiuoja daiktus iki 10, perpranta nulinį sąvoką;

8. Gebėti orientuotis erdvėje	<ul style="list-style-type: none"> ○ Suvokia kiekinę skaičiaus sandarą iš vienetų; ○ Pažįsta skaitmenis nuo 0 iki 10; ○ Suvokia, kad įvairiai manipuliuojant vienos grupės daiktais, kiekis nekinta; ○ Suvokia, kad kiekis nepriklauso nuo skaičiavimo krypties; ○ Skaičiuoja nuo 1 iki 10 kelintiniais skaitvardžiais; ○ Intuityviai suvokia sudėties, atimties, dalybos ir daugybos prasmę. <ul style="list-style-type: none"> ○ Laisvai juda, veikia tyrinėdami supančią erdvę; ○ Skiria dešinę ir kairę savo kūno pusę, kūno priekį, užpakalį; ○ Nustato, parodo ir pavadina kryptis; ○ Juda nurodyta kryptimi, keičia kryptį pagal žodinį nurodymą; ○ Skiria ir išreiškia žodžiais erdvinius daikto santykius su savimi; ○ Padeda ir perkelia daiktus, orientuodamiesi į savo kūno padėtį (prieš save, šalia savęs ir pan.); ○ Seka pirštu skaitomą tekstą, rašo spausdintas raides; ○ Suvokia ir nustato daiktų padėtį vienas kito atžvilgiu, grafiškai tai pavaizduoja; ○ Orientuojasi stalo, popieriaus lapo paviršiuje; ○ Nustato garso šaltinį; ○ Skiria gerąją pusę nuo išvirkščiosios.
9. Gebėti orientuotis laike	<ul style="list-style-type: none"> ○ Suvokia paros laiko tėkmę, atskiras paros dalis, jų keitimąsi; ○ Vartoja sąvokas: šiandien, vakar, rytoj; ○ Suvokia savaitės laiko tėkmę; ○ Suvokia metų laikus; ○ Pajunta atskirų laiko atkarpų trukmę; ○ Supranta, kad laikas yra matuojamas.
10. Gebėti pastebėti ir domėtis gyvūnų pasauliu	<ul style="list-style-type: none"> ○ Stebi laukinius ir naminius gyvūnus artimiausioje aplinkoje, pažįsta jų gyvenimo sąlygų įvairovę; ○ Sužino apie gyvūnų prisitaikymą prie metų laikų kaitos, prie paros gyvenimo ritmo; ○ Suvokia, kuo gyvūnai yra panašūs ir kuo skiriasi; ○ Perima tradicinio požiūrio į gyvūniją elementus (klausosi pasakų, eilių, patarlių, išmoksta garsažodžių, kuriais šaukiama gyvūnai ir kt.); ○ Supranta, kuo gyvūnai naudingi žmogui, kuo žalingi; ○ Jaučia atsakomybę už gyvūnus, ypač laikomus nelaisvėje.
11. Domėtis supančiu augalų pasauliu, pajusti žmogaus ryšį su augalija	<ul style="list-style-type: none"> ○ Stebi ir tyrinėja augalus artimiausioje aplinkoje; ○ Suvokia, kad daugelis augalų panašūs (reikia dirvožemio, vandens, šilumos, šviesos); ○ Geba suprasti, kad augalai skiriasi (lapų forma,

<p>12. Gebėti stebėti, tyrinėti kai kuriuos negyvosios gamtos objektus bei reiškinius</p>	<p>paviršiaus savybėmis, dydžiu, savo dalimis, augimo tempu, Lietuvos augalai skiriasi nuo kitų kraštų augalijos);</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Suvokia, kad sėklos, svogūnai, pumpurai – miegančios augalų gyvybės buveinė; ○ Domisi augalų dauginimo būdais; ○ Tyrinėja įvairius augalo augimo tarpsnius (dygimą, augimą, žydėjimą, nunykimą); ○ Domisi augalų prisitaikymu prie metų laikų kaitos; ○ Perima tradicinio požiūrio į augaliją elementus (klausosi pasakų, padavimų, patarlių ir kt.), sužino kai kurias liaudiško gydymo tradicijas ir pan.; ○ Suvokia, kuo žmogui naudingi, o kai kurie – ir žalingi - augalai; ○ Jaučiasi atsakingu už šalia esančius augalus; ○ Suvokia, kad yra nykstančių augalų, juos saugo ir globoja. <ul style="list-style-type: none"> ○ Pažįsta vandens ir smėlio savybes; ○ Sužino apie dirvožemį ir šviesą; ○ Domisi klimato reiškiniais įvairias metų laikais, stebi pakitimus; ○ Suvokia oro naudą (kvėpuoja žmonės, gyvūnai, augalai); ○ Nustato ryšį tarp oro sąlygų ir augalų augimo, gyvūno aktyvumo; ○ Sužino, kad dangaus kūnai veikia augalus, gyvūnus ir žmones; ○ Klausosi dainų, pasakojimų, mitų apie gamtos reiškinius bei dangaus šviesulius.
---	--

SVEIKATOS SAUGOJIMO KOMPETENCIJA

UŽDAVINIAI:

1. Tenkinti ir žadinti vaiko poreikį judėti, pažinti judesį, išreikšti save judesiu.
2. Sudaryti sąlygas įgyti įvairios fizinės veiklos patirtį, padedant įvaldyti judėjimo įgūdžius, lavinant fizinės kūno galias, tyrinėjant funkcines kūno galimybes.

3. Skatinti vaiką rūpintis savo ir kitų sveikata, siekti fizinio tobulumo, stengtis būti stipriam, ištvermingam, valingam, drąšiam.
4. Pratinti jausti savo fizinių gebėjimų ribas, nuovargį, mokyti atsipalaiduoti.

Gebėjimai	Pasiekimai
1. Rūpintis asmeniniu saugumu ir sveikata	<ul style="list-style-type: none"> ○ Žino, kad ištikus bėdai gali padėti pažįstami, o kartais ir nepažįstami (policininkai, auklėtojos) žmonės; ○ Žino, kaip galima išvengti kai kurių bėdų ar nelaimių; ○ Žino informaciją apie save: vardą, pavardę, savo namų adresą, tėvų vardus, darbo vietas; ○ Žino, kaip elgtis kelyje, gatvėje, domisi kelio ženklų reikšmėmis; ○ Žino, kad atsargiai reikia elgtis su nepažįstamais žmonėmis, neįsileidžia jų į namus, būdami vieni; ○ Vengia negerų savo paties poelgių; ○ Netrukdo aplinkinių ramybės, poilsio, nestumdo kitų vaikų, kad būtų išvengta sužalojimų; ○ Vengia konfliktų su aplinkiniais; ○ Tiki savo jėgomis ir sėkme, jaučiasi vertingas; ○ Jaučia, kad palankumas kitiems žmonėms padeda susibičiuliuoti ir gerai jaustis; ○ Pratinasi susikaupti ir atsipalaiduoti, atsispirti pagundoms, kontroliuoti savo veiksmus.
2. Pratintis savarankiškai laikytis asmens higienos	<ul style="list-style-type: none"> ○ Žino, kad higienos įpročiai ir įgūdžiai padeda augti sveikam; ○ Pratinasi praustis, naudotis muilu, rankšluosčiu, valyti dantis, nekramtyti kietų daiktų; ○ Pratinasi naudotis nosine, savarankiškai naudotis tualetu; ○ Geba valgyti tvarkingai, gerai sukramto maistą, teisingai naudoja stalo įrankius, mandagiai bendrauja prie stalo.
3. Gebėti išvengti susižalojimų ir traumų	<ul style="list-style-type: none"> ○ Supranta suaugusiųjų draudimus neimti degtukų, nejungti ir neliesti elektros prietaisų, neliesti aštrių daiktų; ○ Žino, kad pastebėjus gaisrą, į pagalbą reikia kviesti suaugusiuosius; ○ Žino, kokios nelaimės gali ištikti pažeidus draudimus; ○ Neličia vaistų, juos vartoja tik suaugusiems leidus.
4. Gebėti jausti savo kūną žaidžiant, judant	<ul style="list-style-type: none"> ○ Suvokia, kad galima judėti skirtingu tempu (greitai – lėtai, vidutiniškai, staigiai, laipsniškai); ○ Patiria, kad kūnas juda naudodamas skirtingą jėgą; ○ Juda bendroje erdvėje nesusiduriant su kitais, pratinasi būti šalia kitų; ○ Jaučia, kad kūnas gali judėti įvairiomis kryptimis: tiesiai – į šalis, pirmyn – atgal, aukštyn – žemyn, į

5. Nusiteikti lavinti fizinės kūno galimybes	kairę – į dešinę; ○ Tyrinėja, kiek kūnas turi dalių kaip galima jas judinti. ○ Tobulina judesių koordinaciją, ugdomi vikrumą; ○ Geba eiti, bėgti, šokinėti įvairiu tempu, greičiu, varijuojant judesius, derinant jutimus ir motoriką ryšiuose : akis – ranka - daiktas; ○ Geba išlaikyti pusiausvyrą, trumpai išbūti nejudėdamas; ○ Geba ridenti, mesti, pagauti, spirti, atmušti kamuolį, mesti jį į krepšį, spirti į vartus.
6. Gebėti žaisti sportinius žaidimus	○ Geba patirti malonumą judėdamas, veikdamas; ○ Siekia asmeninių rezultatų, nugalėti kitus; ○ Stengiasi suprasti žaidimo taisykles ir jų laikosi; ○ Įsidėmi, ką reikia daryti žaidžiant; ○ Veikia ir elgiasi pagal taisykles, supranta pačią žaidimo tvarką, priima taisyklę kaip susitarimo rezultatą.
7. Gebėti išreikšti savo nuotaikas, idėjas, mintis mimika, kūno poza, judesiu	○ Geba kūno „kalba” perteikti džiaugsmą, liūdesį; ○ Laisvai improvizuoja skambant muzikai.

MENINĖ KOMPETENCIJA

UŽDAVINIAI:

1. Sudaryti sąlygas jaugti į tautos meninę kultūrą.
2. Plėtoti vaiko dorovinį ir estetinį jautrumą aplinkai – gamtai, žmogui, kultūrai.
3. Puoselėti saviraiškos, išraiškos ir kūrybos gebėjimus.
4. Vystyti regimąją išraišką ir bendravimą vaizdu, muzika, judesiu.
5. Plėtoti estetinę ir dorovinę vaiko pasaulėjautą, tautinės savimonės pradmenis, panaudojant liaudies kūrybą, švenčių tradicijas.

MUZIKA	
Gebėjimai	Pasiekimai
1. Atrasti natūralių ir žmogaus sukeltų ar skleidžiamų garsų pasaulį, jais domėtis	○ Girdi, atliepia gamtos „muziką”, skiria žmogaus ar jo pagamintų daiktų garsus; ○ Išgyvena ir atliepia įvairią muziką, atliekamą įvairiais instrumentais, įvairiais būdais;

<p>2. Gebėti dainuoti, skanduoti, intonuoti</p> <p>3. Domėtis ritmo raiškos galimybėmis, išreikšti save ritmais</p> <p>4. Bandyti kurti: improvizuoti, ploti, trepsėti</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Skiria tempą, dinamiką, tembrą, muzikos nuotaiką, žanrus; ○ Atpažįsta muzikos instrumentus jais grojant pavieniui; ○ Groja vaikiškais muzikos instrumentais; ○ Klausosi liaudies muzikos, mokosi žemaitiškų dainų, groja liaudiškais muzikos instrumentais. ○ Laisvai reiškia save spontanišku dainavimu; ○ Dainuoja pogrupiais, visa grupe, su pritarimu ir be jo atitinkančias suvokimą ir dainavimo galimybes daineles, ratelius ir pan.; ○ Suvokia liaudies muzikos grožį, savitumą, jos vertę, dainuoja lietuvių liaudies dainas, vertina jų nuotaiką. ○ Tyrinėja gamtos „instrumentų“, aplinkos daiktų ritmo išgavimo galimybes,; ○ Atranda savo kūno „ritminius instrumentus“, naudoja juos įvairiose situacijose. ○ Taiko judesius įvairiai muzikai, inscenizuoja dainą, ratelį; ○ Kuria ritmus žodžiams, dainuoja vardus, inscenizuoja pasakas, kuria charakterinius judesius.
Daile	
<p>1. Eksperimentuoti su įvairiomis medžiagomis, ieškoti įvairių raiškos būdų</p> <p>2. Gebėti atrasti spalvų pasaulį, išreikšti save spalva</p> <p>3. Gebėti kurti modeliuojant, fantazuojant, išbandant įvairias raiškos priemones</p> <p>4. Atrasti ir naudoti daiktų paviršių savybes, jausti</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Reiškia savo nuotaikas ant įvairaus dydžio popieriaus lapų, ant smėlio, linoleumo, asfalto, įvairiomis priemonėmis (anglimi, kreida, pieštukais ir kt.); ○ Dėlioja linijinius „piešinius“ iš įvairių medžiagų; ○ Naudoja įvairius grafinius ženklus, simbolius, linijas nuotaikai perteikti; ○ Eksperimentuoja ant balto ir spalvoto (sauso ir šlapio) įvairaus formato dydžio popieriaus, atranda įvairius raiškos būdus ir kt. ○ Daro koliažus, derina tapymą su štapavimu, aplikacijomis, realiomis medžiagomis ir kt.; ○ Pratinasi maišyti spalvas, pažinti atspalvius, juos rasti ir pavadinti; ○ Spalvomis reiškia nuotaiką. ○ Geba kirpti, plėšti įvairias geometrines formas, iš jų dėlioti ornamentus, priklijuoti; ○ Aplikavimą derina su piešimu, tapymu, štapavimu, darbelius papildo įvairiomis medžiagomis. ○ Štampuoja iš įvairių medžiagų pagamintais štampeliais;

<p>spalvas, faktūras</p> <p>5. Atrasti daikto formas erdvėje, pajusti jų plastines savybes</p> <p>6. Pastebėti ir reaguoti į aplinkos daiktus, dailės kūrinius, grožėtis savo ir kitų kūryba</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Eksperimentuoja naudojant įvairias formas ir spalvas, atranda raiškos būdus; ○ Daro pirštų, plaštakos, pėdos atspaudus dažais ant popieriaus, senos paklodės. ○ Eksperimentuoja su įvairiomis tūrinėmis medžiagomis: moliu, plastilinu, smėliu, sniegu ir kt.; ○ Lipdo iš vieno gabalo, iš atskirų dalių, puošia darbelius raižiniais, lipdiniais; ○ Naudoja dirbiniuose įvairias medžiagas, faktūras. ○ Stebi aplinką, įvardija pojūčius, kuriuos sukelia dailės kūriniai, kiti objektai; ○ Nujaučia objektų paskirtį, jų sandarą; ○ Domisi ir vertina tautodailės darbus, mato grožį aplinkos daiktuose, pastebi puošybos elementus.
<p>Vaidyba ir vaidinimo kūrimas (dramatizavimas)</p>	
<p>1. Žaisti laisvai, spontaniškai, išreiškiant savo įspūdžius, socialinę patirtį</p> <p>2. Gebėti valdyti stalo teatro, lėlių teatro lėles, veikti su kaukėmis</p> <p>3. Bandyti išraiškingai vaidinti įvairiose scenelėse, sekant pasakas, istorijas, deklamuojant eilėraščius, dainuojant daineles</p> <p>4. Gebėti suprasti vaidinimą, vertinti, dalytis įspūdžiais</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Žaidžia savaip interpretuodamas, kurdamas drauge su kitais, plėtodamas žaidimo siužetą; ○ Atkuria ryškius vaidmens kalbos ir elgesio bruožus, intonacijas, judesius; ○ Naudojasi turimais ir pasirūpina trūkstamais žaidimui daiktais, detalėmis, bando kurti dekoracijas ir pan. ○ Gamina įvairias lėles, improvizuoja su jomis; ○ Gilina lėlių valdymo nuojautą, vartoja svarbiausias vaidybinės išraiškos priemones (kalbą, intonaciją, fizinius veiksmus); ○ Vaidina trumpas scenas pagal literatūrinius, muzikinius, istorinius, pačių sukurtus siužetus, bando pajusti vaidmens savitumą; ○ Gamina tradicines ir netradicines kaukes, vaidina su jomis, bandant išreikšti kokius nors ryškius bruožus; ○ Pajaučia persikūnijimo jėgą, vaidinant su kauke; ○ Bando kūno judėjimu, plastika, mimika išreikšti emocijas. ○ Pratinasi laikytis natūraliai, laisvai, įsitraukiant į žaidybines situacijas; ○ Lavina tartį, taisyklingą kvėpavimą, balso skambumą, įvairiose žaidybinėse situacijose; ○ Pratinasi jausti, kaip gali perteikti teksto rimą, ritmą bei nuotaiką, ryškias kūrinėlio ypatybes. ○ Išgyvena atpažinimo džiaugsmą; ○ Supranta, kokie veikėjai dalyvavo, ko siekė, kas atsitiko; ○ Išreiškia įspūdžius pasakojant, piešiant, lipdant, žaidžiant su lėlėmis, prisitaikant kostiumus ir pan.

V. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Vaiko pasiekimų vertinimas – neatsiejama kokybiško ugdymo(si) proceso dalis. Tai nuolatinis informacijos apie vaiko daromą pažangą atskirais amžiaus tarpsniais kaupimas, interpretavimas ir apibendrinimas.

Vaiko pasiekimų vertinimo tikslai:

- ✓ Išsiaiškinti vaiko ugdymo(si) ypatumus;
- ✓ Pažinti vaiką ir nustatyti jo individualybę;
- ✓ Nustatyti pasiekimų lygį ir daromą pažangą;
- ✓ Numatyti vaiko ugdymo(si) perspektyvas.

Vaiko pasiekimus vertins:

- ✓ Grupės pedagogai;
- ✓ Kiti lopšelio-darželio specialistai;
- ✓ Šeima;
- ✓ Pats vaikas.

Vertinimas bus atliekamas:

- ✓ Du kartus per metus (atėjus į darželį rudenį ir pavasarį).

Numatomi vertinimo būdai ir metodai:

- ✓ Stebėjimas;
- ✓ Pokalbis;
- ✓ Darbelių analizė;
- ✓ Vaiko klausimai, pasakojimai, samprotavimai;
- ✓ Rašytinės kalbos pavyzdžiai;
- ✓ Ugdytojų pastabos, komentarai.

Vertinant bus vadovaujama šiomis nuostatomis:

- ✓ Pagarba kiekvieno vaiko individualumui ir asmenybei;
- ✓ Pozityvumas;
- ✓ Išankstinių nuostatų vengimas;
- ✓ Objektyvumas ir sąžiningumas;
- ✓ Informacijos kaupimo šaltinių ir būdų įvairovė;
- ✓ Surinktos informacijos analizė;
- ✓ Konfidencialumas;
- ✓ Planavimas - tolimesnės vaiko ugdymo(si) perspektyvos numatymas.

Ugdymo pasiekimų vertinimo rezultatai bus kaupiami „Vaiko aplanke“ (jo formą pasirenka auklėtoja). Pedagogų tarybos pasitarimuose analizuojami vaikų pasiekimai padės numatyti ugdymo proceso spragas, parinkti tinkamiausias ugdymo(si) formas, metodus ir priemones. Siekiant geresnės ugdymo(si) kokybės ir veiksmingumo, vertinimo sistema bus nuolat modernizuojama.

Rezultatų saugojimo terminas - vieneri metai po vaiko išvykimo iš įstaigos.

VI. NAUDOTA LITERATŪRA IR INFORMACIJOS ŠALTINIAI

1. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (Žin., 1991, Nr. 23-593;2003, Nr. 63-2853).
2. Lietuvos Respublikos Seimo 2003-07-04 nutarimas Nr. IX-1700 „Dėl Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatų” (Žin., 2003, Nr. 71-3216).
3. Lietuvos Respublikos Seimo 2003-08-20 nutarimas Nr. IX-1569 „Dėl vaiko gerovės valstybės politikos koncepcijos patvirtinimo” (Žin., 2003, Nr. 52-2316).
4. Jungtinių tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I-983.
5. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005-04-18 įsakymas Nr. ISAK-627 „Dėl ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašo” (Žin., 2005, Nr. 52-1752).
6. Lietuvos vaikų ikimokyklinio ugdymo koncepcija, 1989.
7. Ankstyvojo ugdymo vadovas/ Monkevičienė O. (sud.). Vilnius: Minklės leidyba, 2001.
8. Bendroji priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programa. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2003.
9. Ikimokyklinio ugdymo gairės. Programa pedagogams ir tėvams. Vilnius: Leidybos centras, 1993.
10. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2006.
11. Rauckis J., Drungilienė D. Ankstyvojo amžiaus vaikų kūno kultūros programa. Vilnius, 2003.
12. Staerfedt E., Mahiasen R. Ch. Pedagogika ir demokratija. Vilnius: Aidai, 1999.
13. Vaikų darželių programa „Vėrinėlis”. Vilnius: Leidybos centras, 1993.
14. Verseckienė O., Marcinkas F., ir kt. Po tėviškės dangum. Etninio ugdymo gairės.1995.

SUDERINTA

Lopšelio-darželio tarybos
2007 m. birželio 8 d. posėdžio
protoliniu nutarimu
(protokolas Nr. 4)

PRITARTA

Lopšelio-darželio Pedagogų tarybos
2007 m. birželio 11 d. posėdžio
protoliniu nutarimu
(protokolas Nr. 4)